

Mr. Ante NAZOR i dr. Zoran LADIĆ: *Povijest Hrvata - ilustrirana kronologija* (str. 488, slika i zemljovida 799).

Sam naslov ovog iznimno uspješnog knjiškog pothvata, djela dvojice mladih hrvatskih povjesničara mr. Ante Nazora i dr. Zorana Ladića udruženih s uglednom izdavačkom kućom Multigraf iz Zagreba, podsjeća nas na slična izdanja, primjerice na *Ilustriranu povijest Hrvata*, objavljenu 1971. godine u izdanju zagrebačke 'Stvarnosti', zatim na knjigu *Iz riznice hrvatske povijesti i kulture* Anđelka Mijatovića (Zagreb, Školska knjiga, 1996.) i *Kronologiju* Ive Goldsteina (Zagreb, Novi Liber, 1996. i 2002.). Za razliku od spomenutih publikacija, naši se autori obilno koriste izvornim povijesnim vrelima, što njihovu djelu daje životnost i zanimljivost. Osim toga, njihov je tekst dvojezičan, hrvatski i engleski, što znači dostupan daleko većem broju čitatelja te se s pravom može reći da predstavlja hrvatski prozor u svijet, posebno kad se zna koliko je oskudna današnja naša povijesna prezentacija u svijetu.

Povijest Hrvata / Ilustrirana kronologija metodološki je zamišljena i izvedena u skladu s načelima suvremene povijesne znanosti. Autori se trude svoje postavke ilustrirati ne samo vizualno, faksimilima, kartama i fotopriložima, a svoja tumačenja nastoje potkrijepiti sigurnim povijesnim činjenicama.

Koncepcija knjige obuhvaća sve segmente života hrvatskog naroda kroz povijest, od oko 600. godine do našeg vremena. Zastupljeni su najznačajniji društveni, gospodarski, kulturni, politički, prosvjetni, vjerski i znanstveni događaji u četrnaeststoljetnoj povijesti hrvatskog naroda. Sadržaj djela upravljen je prije svega na političku povijest Hrvata, procese stvaranja državne zajednice i borbu za očuvanje posebnog državnopravnog položaja Hrvatske u višenacionalnim državama. Autori ističu višestoljetni žestok otpor hrvatskog etničkog korpusa otomanskim osvajanjima i povijesnu činjenicu da je na cijelom hrvatskom prostoru u neprekinutom nizu stoljeća trajalo ratno stanje, pa je s više podataka zastupljen sraz s otomanskom vojnom silom u rasponu od 15. do 17. stoljeća. U knjizi se posebno apostrofira najnovije razdoblje hrvatske povijesti, krvava ratna epopeja iz početka devedesetih, koja završava oslobođanjem okupiranih teritorija 1995. godine. Razdoblje Domovinskog rata, što je i razumljivo, tekstovno je najopširnije zastupljeno.

Knjiga je podijeljena u nekoliko zasebnih kronoloških cjelina, tradicionalno zastupljenih u hrvatskoj historiografiji: 7.-9. stoljeće (str. 18-22) analizira izvore o seobi, kristijanizaciji i stvaranju hrvatske državne zajednice; razdoblje od 9. stoljeća do 1102. godine (str. 22-64) ilustrira događaje u Hrvatskoj za vladanja narodne dinastije; vrijeme od 1102. do 1526. (str. 65-164) ocrta zbivanja vezana uz uniju s Mađarima, tj. Ugarsko-Hrvatsko Kraljevstvo pod dinastijom Arpadovića (1102.-1301.), Anžuvina i vladara različitih kuća, odnose prema Mletačkoj Republici i ratove s Otomanskim Carstvom; u godinama 1527.-1918. autori prikazuju Hrvatsku i njezine teritorije u sastavu zemalja Habsburške krune, Mletačke Republike, Otomanskog Carstva, stvaranju moderne Hrvatske (1848.) i Prvi svjetski rat (str. 164-332); dio pak od 1918. do 1941. analizira hrvatsku povijest u zajednici s južnoslavenskim narodima unutar Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca (1918.-1929.) i Jugoslavije (str. 332-351); događaji 1941.-1945. podastiru tekstovne informacije i slikovne priloge vezane uz Nezavisnu Državu Hrvatsku i Hrvatski antifašistički pokret (str. 351-376); razdoblje od 1945. do 1991. otkriva status Republike Hrvatske u drugoj Jugoslaviji (376-404); konačno, godine 1991.-1995. posvećene su burnim događajima vezanim uz prve višestranačke izbore, Domovinski rat, stvaranje i međunarodno priznavanje samostalne Republike Hrvatske te borbu za opstojnost Hrvata u Republici Bosni i Hercegovini (str. 404-

464). Prilozi na kraju knjige sadržavaju napomene autora (str. 467), rječnik (468), kratice (469), kratak podsjetnik na najnovija zbivanja 1996.-2002. (470-472), kronotaksu hrvatskih vladara, banova, banskih namjesnika, hercega i kraljevskih komesara (486-487).

Fascinira objektivnost mladih autora, koji u spornim pitanjima nastoje predstaviti događaje neovisno o osobnom i subjektivnom kutu gledanja, što je jasno vidljivo u tumačenju etnogeneze hrvatskog naroda, predstavljajući vrlo suvislo i 'sans parti pris' najrazličitija dosad iznijeta mišljenja.

Sadržaj knjige je ekvilibriran s tim da je, kako je već istaknuto, više pažnje posvećeno najnovijim zbivanjima vezanim uz Domovinski rat, osamostaljenje, međunarodno priznanje i demokratizaciju društva i institucija Republike Hrvatske. Dostatna pažnja posvećena je svim razdobljima nacionalne povijesti, ali je ipak posebno istaknuto višestoljetno razdoblje borbi s Turcima u očuvanju nacionalne samobitnosti i pripadnosti rimskokatoličkoj civilizaciji i kulturi. Autori žele naglasiti neprekidno ratno stanje na hrvatskom prostoru u doba otomanskih osvajanja, Hrvatsku prikazati kao trajno ratište, a Hrvate kao odlučne borce 'za slobodu zlatnu' u obrani 'reliquia reliquiarum olim inclyti Regni'. I u ovom dijelu knjige autori najčešće prepuštaju riječ izvornim povijesnim vrelima, zapisima, svjedočanstvima i suvremenim historiografskim dosezima.

Među najpozitivnije elemente ovog uistinu vrijednog djela spada i stavljanje naglasaka na intelektualna gibanja, znanost i umjetnost, snažne i nezaobilazne veze Hrvata s kulturnim narodima zapadne ekumene i njihov ne mali prinos razvoju europske znanosti i kulture. U ovom segmentu djelo dvojice mladih kolega nadvisuje sva dosadašnja ostvarenja, a njegovo podastiranje javnosti nesumnjivo će potaknuti nova istraživanja i pokušaje na spomenutom području.

Nazor-Ladićeva *Hrvatska povijest / Ilustrirana kronologija* sadrži i niz svjedočanstava stranih analista, kroničara, povjesničara, putopisaca i hodočasnika, koji su stoljećima krstarili hrvatskim krajevima, ostavljajući zanimljive zapise i svjedočanstva o Hrvatima, običajima, susretljivosti i gostoljubivosti, bogatstvu naših gradova i kulturnom pregalaštvu njihovih stanovnika. U jeku isticanja našeg europeizma knjiga mr. Ante Nazora i dr. Zorana Ladića izvrsno je svjedočanstvo naše povezanosti sa zemljama sjevernog Mediterana i s cijelom Europom preko studenata, profesora, znanstvenika, umjetnika, političara, branitelja europske civilizacije, dokaz da je naša današnja žudnja za Europom svojevrsan anakronizam, jer su Hrvati stoljećima davali svoj obol europskim integracijama kako na crkvenom i diplomatskom, kulturnom i znanstvenom, ne izostavljajući ni vojno-obrambeni aspekt.

akademik FRANJO ŠANJEK

Suzana LEČEK, *Seljačka obitelj u sjeverozapadnoj Hrvatskoj 1918.-1941.*, Hrvatski institut za povijest - Podružnica za povijest Slavonije, Srijema i Baranje u Slavonskom Brodu, Srednja Europa, Zagreb 2003., 535 str.

Objavljivanje svake knjige je svečanost. Pogotovo je svečanost kada se govori o knjizi iz problematike sela, jer selo je bilo osnova našeg života u prošlosti, a čini mi se da idemo putem da to bude i u budućnosti. Prema tome pravo je blago u bibliografiju hrvatske povijesti i kulture uvrstiti knjigu o seljaštvu i to knjigu koja je pisana s emocionalnom inteligencijom, dakle koja ima i dušu.